

Nurt badań interdyscyplinarnych w rachunkowości

Renata Gmińska*

Streszczenie: *Cel* – głównym celem artykułu jest przedstawienie nurtu badań interdyscyplinarnych w rachunkowości. *Metodologia badania* – aby zrealizować cel artykułu dokonano krytycznej analizy krajowych i zagranicznych opracowań z zakresu nauk ekonomicznych, w tym rachunkowości. Wykorzystano metodę analizy źródeł. *Wynik* – w artykule wykazano potrzebę prowadzenia w rachunkowości badań interdyscyplinarnych. *Oryginalność/Wartość* – artykuł ukazuje kierunki badań interdyscyplinarnych w rachunkowości, które są prowadzone i mogą być rozwijane w przyszłości.

Słowa kluczowe: interdyscyplinarność, dyscypliny naukowe, rachunkowość

Wprowadzenie

Współcześnie rozwój nauki charakteryzuje się tym, że z jednej strony, nasila się proces pogłębiania się specjalizacji, polegający na wyodrębnianiu się z tradycyjnych dyscyplin nowych dziedzin nauki, zajmujących się badaniem stosunkowo wąskich wycinków rzeczywistości. Z drugiej strony, następuje proces integracji, zbliżania się, przenikania poszczególnych dyscyplin naukowych. Zarówno specjalizacja, jak i integracja wynikają m.in. ze złożoności współczesnego świata. W przypadku specjalizacji ta złożoność, a także ograniczenia poznawcze człowieka powodują potrzebę jej redukcji. „Tendencja do interdyscyplinarnego oglądu rzeczywistości jest związana z ontologią świata rzeczywistego jako bytu (struktury/systemu) złożonego i z natury „wielodyscyplinarnego” (Gorynia, 2013). Naukowcy prowadząc badania starają się dopasować do rzeczywistej natury poznawanego świata, co implikuje tendencję do konwergencji – współpracy między dyscyplinami. Tak też się dzieje w obszarze nauk społecznych, w tym również w rachunkowości.

Celem artykułu jest przedstawienie nurtu badań interdyscyplinarnych w rachunkowości. Założony cel zostanie osiągnięty za pomocą krytycznej analizy krajowych i zagranicznych opracowań z zakresu nauk ekonomicznych, w szczególności rachunkowości. W artykule przedstawiono rozważania na temat interdyscyplinarności badań. Zaprezentowano zagadnienia związane z interdyscyplinarnością badań w naukach ekonomicznych, aby wykazać potrzebę prowadzenia takich badań w rachunkowości. W końcowej części zaprezentowano kierunki badań interdyscyplinarnych w rachunkowości.

---

* dr Renata Gmińska, Wyższa Szkoła Bankowa w Gdańsku, Aleja Grunwaldzka 238A, 80–266 Gdańsk, e-mail: gmincy@poczta.onet.pl

1. Interdyscyplinarność badań

Jak już wspomniano, rozwój wiedzy przebiega w dwóch przeciwnych kierunkach: dzielenia (specjalizacji) i jednoczenia (integracji). Specjalizacja polega na wyodrębnianiu się z tradycyjnych dyscyplin, nowych dziedzin nauki zajmujących się badaniem stosunkowo wąskich wycinków rzeczywistości. Szkoła S.R. Ranganathana (za Kozłowski, 1996) wyodrębnia dwie formy dzielenia dyscyplin. Są to:

- „krojenie” (ang. *fission*), które polega na dzieleniu na równorzędne subdyscypliny (np. matematyka dzieli się na geometrię, algebrę, trygonometrię),
- „obieranie” (ang. *denudation*), polegające na dzieleniu na coraz węższe subdyscypliny (np. w ramach fizyki wyodrębnia się fizykę jądrową, w ramach tej ostatniej – fizykę cząsteczek wysokiej energii).

W dziedzinie nauk ekonomicznych przykładem specjalizacji jest wyodrębnienie się w dyscyplinie nauk o zarządzaniu zarządzania strategicznego, a w rachunkowości – rachunkowości zarządczej. Przejawem procesu integracji „jest wzrost powiązań o charakterze interdyscyplinarnym, multidyscyplinarnym i transdyscyplinarnym, tworzenie nowych paradygmatów typu „badania nad...”, rozwój „dyscyplin hybrydowych” (Kozłowski, 1996). W literaturze przedmiotu można spotkać różne koncepcje integracji dyscyplin naukowych. Typologia form integracji dyscyplin według szkoły S.R. Ranganathana i I. Dahlberga jest zawarta w tabeli 1.

Na podstawie opisu i przykładów poszczególnych form integracji dyscyplin naukowych można zauważyć, że obie przedstawione typologie są podobne. Jak twierdzi Kozłowski (1996), „badania multidyscyplinarne mają cechy wspólne z „wiązaniami”, interdyscyplinarne – ze „scalaniem”, transdyscyplinarne – z „luźnym złożeniem”, pluridyscyplinarne – z „destylacją”.

Zgodnie z tematem artykułu, dalsze rozważania są poświęcone jednej z form integracji, a mianowicie interdyscyplinarności badań. Słownik języka polskiego PWN podaje kilka definicji interdyscyplinarności. Według niego, interdyscyplinarny to „dotyczący dwu lub więcej dyscyplin naukowych” lub „korzystający z dorobku kilku nauk” (Słownik Języka Polskiego PWN). Szeroki dyskurs na temat definicji, historii, teorii interdyscyplinarności znajduje się w pozycji „Interdisciplinarity: History, Theory, and Practice” (Klein, 1990). Jej autorka wskazuje, że ważną datą w „historii interdyscyplinarności” jest rok 1972, kiedy Organizacja ds. Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (Organisation for Economic Cooperation and Development – OECD) w publikacji *Interdisciplinarity: Problems of Teaching and Research in Universities* określiła pojęcie interdyscyplinarności jako „interakcję dwóch albo większej liczby dyscyplin, obejmującą zarówno prostą wymianę idei, jak również wzajemną integrację koncepcji, metodologii, procedur, epistemologii, terminologii oraz danych prowadzącą do organizacji badań oraz edukacji w dość szerokim obszarze” (OECD, 1972, s. 25–26). W 2007 roku prof. Z. Kloch, na seminarium Wydziału Nauk Społecznych PAN i Instytutu Filozofii i Socjologii PAN, powiedział, że „Interdyscyplinarność jest dziś i modą, i koniecznością”. (...) Modą jest wówczas, gdy pojawia się jako hasło reklamujące wyższą prywatną szkołę humanistyczną (...), synonimem tego, co „nowoczesne”, „zgodne z najnowszymi tendencjami” w dydaktyce i nauce. (...) Jednak interdyscyplinarność w dzisiejszej humanistyce jest też koniecznością, a to dlatego, że ta tendencja dominuje dziś w myśleniu o człowieku i kulturze i dzieje się tak już od dłuższego czasu” (Kloch, 2007). Słowa te można odnieść nie tylko do obszaru nauk humanistycznych. O konieczno-

ści prowadzenia badań interdyscyplinarnych można mówić w odniesieniu do wszystkich obszarów badawczych, w tym również do obszaru nauk społecznych.

Tabela 1

Formy integracji dyscyplin naukowych

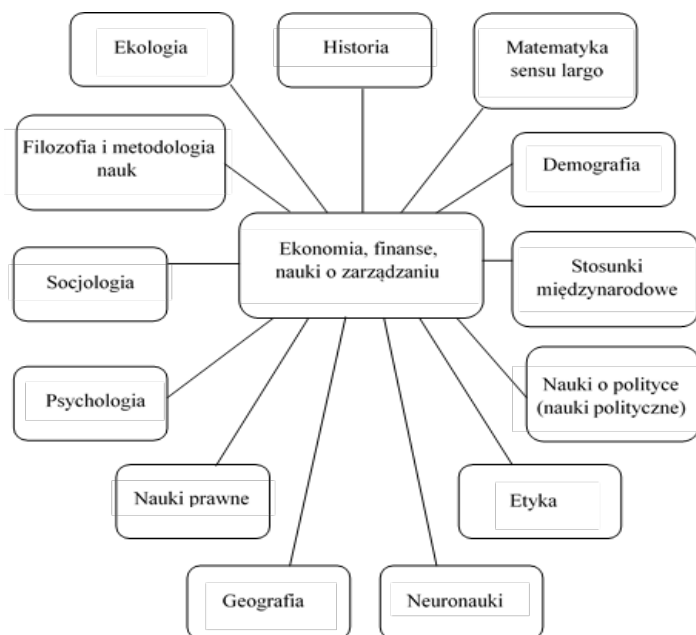
Koncepcje integracji	Formy integracji	Opis i przykłady
Koncepcja S.R. Ranganathana	Zbiór (ang. <i>agglomeration</i>)	Zestawianie bliżej nie powiązanych ze sobą składników, pochodzących z różnych dyscyplin (np. łączenie tematów w ramach jednej konferencji lub pod wspólną okładką bez tworzenia spójnej całości). W „zbiorze” dyscypliny nie oddziałują na siebie
	Luźne złożenie (ang. <i>loose-assembly</i>)	Polega na zbliżeniu dwóch dyscyplin w formie ukierunkowania, porównania, wpływu lub narzędzi. Dyscypliny wpływają na siebie, ale w niewielkim stopniu, np. badania komparatystyczne chrześcijaństwa i judaizmu
	Wiązanie (ang. <i>clustering</i>)	Pojedyncza idea tworzy ognisko zainteresowania dla kilku dyscyplin. Ideą tą może być zjawisko, pojęcie, teoria, problem, osoba lub obszar geograficzny, np. indologia, studia amerykańskie, nauka o środowisku, urbanistyka
	Destylacja (ang. <i>distillation</i>)	Polega na wydobyciu zbioru powiązanych ze sobą pojęć z kilku dyscyplin i zorganizowaniu wokół nich nowej dyscypliny, np. zarządzanie administracją publiczną
	Scalenie (ang. <i>fusion</i>)	Polega na stworzeniu z dwóch dyscyplin – dyscypliny nowej, niezależnej, formalnie zorganizowanej, np. biochemia, biofizyka, astrofizyka
Koncepcja I. Dahlberga	Interdyscyplinarne	Dana dyscyplina jest studiowana z punktu widzenia innej, np. geografia polityczna
	Transdyscyplinarne	Techniki stosowane w pewnej dyscyplinie stosuje się w innych, np. polityka energetyczna
	Multidyscyplinarne	Poznanie tematu lub pola badawczego z różnych perspektyw dyscyplinarnych, co daje początek dyscyplinom ad hoc, np. nauka o środowisku
	Pluridyscyplinarne	Dana idea, taka jak na przykład „bezpieczeństwo systemów technicznych” jest studiowana przez różne dyscypliny np. energetykę, inżynierię statków kosmicznych
	Syndyscyplinarne	Te badania ilustruje nanorobotyka, rozwinięta przez ekspertów inżynierii elektrycznej, technologii komunikacji, fizyki ciała stałego, mechaniki itd.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Kozłowski (1996).

2. Interdyscyplinarność w naukach ekonomicznych

W obszarze nauk społecznych występuje dziedzina nauk ekonomicznych. Jak twierdzą Flejterski i Urchs (2015, s. 134), „wysoki stopień złożoności zjawisk i procesów ekonomicznych, potrzeby współczesnej praktyki gospodarczej, konieczność szybkiego poznawania przebiegu zjawisk i dokonywania prawidłowej ekstrapolacji zarysowujących się tendencji” powodują, że (...) „rozważania ekonomiczne muszą mieć charakter wielostronny i zespołowy”. Należy zatem analizować kontekst, w jakim przebiegają zjawiska i procesy ekonomiczne. Niezbędne jest przy tym odwoływanie się do rozmaitych dyscyplin, takich jak filozofia, socjologia, psychologia, historia, geografia, demografia, matematyka, nauki

polityczne, stosunki międzynarodowe, prawo, etyka, ekologia oraz tzw. neuronauki. Otoczenie współczesnych nauk ekonomicznych jest przedstawione na rysunku 1¹.

Rysunek 1. Otoczenie współczesnych nauk ekonomicznych

Źródło: opracowanie na podstawie Flejterski (2013).

Rozpatrywanie zjawisk i procesów ekonomicznych w kontekstach dyscyplin przedstawionych na rysunku 1 sprawia, że badania w naukach ekonomicznych stają się w coraz większym stopniu interdyscyplinarne. Następuje zacieranie się granic między dyscyplinami. W naukach ekonomicznych pojawiają się nowe metody badań empirycznych, jak np. „eksperymenty psychologiczne, *data mining*, czyli przeszukiwanie sieci w poszukiwaniu danych, symulacje komputerowe, reprezentatywne badania opinii, analizy przypadków (*case studies*), dogmatyka i pragmatyka prawnicza, krytyczne badania źródeł historycznych, analiza dokumentacji sądowej i arbitrażowej, analiza treści (*content analysis*) i wiele, wiele innych” (Kozłowski, 2008, s. 76). Dzięki temu podstawy wnioskowania naukowego stają się bogatsze, co stwarza możliwości lepszego wyjaśniania rzeczywistości.

3. Interdyscyplinarność w rachunkowości

Jedną z najstarszych dyscyplin ekonomicznych jest rachunkowość, która jednak do tej pory nie jest formalnie uznawana w Polsce za odrębną dyscyplinę naukową. Na łamach literatury przedmiotu trwa dyskurs o rachunkowości jako nauce. Dotyczy on przedmiotu, metod

¹ Szerzej na temat relacji nauk ekonomicznych z dyscyplinami przedstawionymi na rysunku 1 pisze Flejterski i Urchs (2015).

i celu badań w rachunkowości, czyli tych wszystkich wyznaczników, które stanowią o tym, że jest ona nauką. Pojawia się również wiele głosów – zarówno zawartych w publikacjach, jak i wygłaszanych na konferencjach – że rachunkowość powinna być samodzielną dyscypliną naukową (np. Babuška, 2013; Wielgórska-Leszczynska, 2014; Doktuś, 2014; Gos, 2015).

Rachunkowość jest zarówno nauką, jak i wiedzą o praktycznym wymiarze. Stanowi system o charakterze retro- i prospektywnym odzwierciedlający w mierniku pieniężnym sytuację majątkową i finansową jednostek gospodarczych, wynik finansowy oraz ujmujący kompletnie zachodzące w nich zjawiska i procesy gospodarcze w uporządkowany sposób za pomocą specyficznych metod, form, rozwiązań organizacyjnych i technicznych w celu zaspokojenia potrzeb informacyjnych użytkowników.

Na podstawie wcześniejszych rozważań, z których wynika, że procesy i zjawiska ekonomiczne, aby były w pełni zrozumiałe, muszą być rozpatrywane w szerokim kontekście (interdyscyplinarnym), można stwierdzić, że również badania w rachunkowości powinny mieć charakter interdyscyplinarny. Jak pisze Hopwood (2007) rachunkowość jako dyscyplina naukowa musi korzystać z dorobku innych dziedzin naukowych. Zdaniem tego autora, nie może być ona hermetyczna, ale musi w swoich badaniach uwzględnić kontekst socjologiczny, instytucjonalny, a także filozoficzny, aby lepiej poznać i wyjaśnić rzeczywistość.

Nurt badań interdyscyplinarnych w rachunkowości rozciąga się na dyscypliny naukowe z dziedziny nauk społecznych. Roslender i Dillard (2003) zwracają uwagę, że interdyscyplinarność w rachunkowości obejmuje, oprócz ekonomii, wszystkie inne dyscypliny: historię, filozofię, politologię, psychologię społeczną, socjologię, zachowania organizacyjne i inne.

Na gruncie socjologii i rachunkowości są prowadzone badania w zakresie rachunkowości społecznej (*social accounting*), określanej też jako rachunkowość społecznej odpowiedzialności (*social responsibility accounting*), rozumianej jako proces informowania poszczególnych grup interesariuszy oraz ogółu społeczeństwa o społecznych i środowiskowych skutkach ekonomicznych działań organizacji. Pierwszym etapem rozwoju rachunkowości społecznej była rachunkowość środowiskowa, określana również jako rachunkowość ekologiczna (*environmental accounting*), czy też rachunkowość zielona (*green accounting*). Została ona zdefiniowana po raz pierwszy przez R. Gray'a w 1996 roku i oznacza (za: Zubalewicz, 2005):

- prowadzenie ewidencji związków działalności gospodarczej ze środowiskiem nie tylko w ujęciu wartościowym, ale także w innych miernikach, na przykład w jednostkach naturalnych,
- odniesienie okresów obrachunkowych do zaistniałych potrzeb, a nie do okresów sprawozdawczych właściwych rachunkowości finansowej,
- wyodrębnienie w rachunkowości kosztów i przychodów o charakterze środowiskowym,
- ewidencję kosztów środowiskowych w sposób umożliwiający odniesienie ich do różnych grup produktów,
- prowadzenie rachunkowości ekologicznej.

Rachunkowość ekologiczna stwarza możliwość oceny realizacji różnych celów działalności przedsiębiorstwa. Wśród zagranicznych autorów zajmujących się tematyką rachunkowości społecznej, w tym również ekologicznej, można wymienić m.in. Riahi-Belkaoui (1980), Gray'a i in. (1998), Gray'a i in. (1996), Mathews'a (1997), Browna i Frasera (2006).

Do polskich autorów podejmujących tę tematykę należą m.in. Stępień (2001), Pogodzińska-Mizdrak (2008), Gierusz, Martyniuk (2009), Szadziewska (2013), Samelak (2013). Artykuły poświęcone rachunkowości społecznej są publikowane w czasopismach, takich jak: *Accounting, Organizations and Society* (od 1976 r.), *Journal of Accounting and Public Policy* (1982), *Accounting, Auditing & Accountability Journal* (1988), *Critical Perspectives in Accounting* (1990). Należy również dodać, że w 1992 r. powstało Centre for Social and Environmental Accounting Research przy Uniwersytecie St. Andrews w Wielkiej Brytanii, a w Polsce w 2014 – Stowarzyszenie Finansów i Rachunkowości na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu M. Kopernika w Toruniu.

Na gruncie socjologii i rachunkowości, a także historii podejmowane są również badania dotyczące kulturowego kontekstu rachunkowości, w tym wpływu uwarunkowań kulturowych na krajowe modele rachunkowości. Zagadnienia te znajdują się m.in. w pracach m. in. Riahi-Belkaoui, Picur (1991), Gray'a (1988), Perera (1989). Przegląd literatury krajowej pod kątem podjęcia tematów traktujących o kulturowych aspektach rachunkowości zawiera publikacja Koleśnik, Silskiej-Gembki (2012). Analizę przykładów międzynarodowych badań empirycznej, dotyczących weryfikacji teorii S.J. Gray'a o wpływie uwarunkowań kulturowych na krajowe modele rachunkowości, przedstawił Adamek (2011).

Obecnie wiele zagadnień próbuje się wyjaśnić wykorzystując wiedzę z zakresu psychologii. Tak też się dzieje w rachunkowości, czego przykładem jest rachunkowość behawioralna, która ma na celu wyjaśnienie i przewidywanie zachowań ludzi we wszystkich możliwych kontekstach rachunkowości. Najstarsze podejście do rachunkowości behawioralnej zawierają prace badawcze z zakresu rachunkowości zarządczej. Początki sięgają lat 50. XX w. W rachunkowości finansowej rozwój badań behawioralnych na szeroką skalę następuje w latach 70. XX w. W 1981 roku zostaje powołana przy American Accounting Association sekcja The Accounting, Behavior and Organizations Interest Section. Kilka lat później w 1989 roku sekcja ta powołuje do życia czasopismo *Behavioral Research in Accounting*.

Badania behawioralne w rachunkowości nie tworzą jednolitej grupy². Dotyczą one kontroli zarządczej, przetwarzania informacji w rachunkowości finansowej, projektowania systemu informacyjnego rachunkowości, audytu, socjologii organizacyjnej. Problematykę rachunkowości behawioralnej poruszają w swoich pracach m.in. Birnberg, Luft, Shields (2007), Bailey, Daily, Phillips (2011), a w Polsce Nowak (2009), Bąk (2011), Artienwicz (2013), Gmińska (2014).

Kolejnym aspektem badań interdyscyplinarnych są badania związane z rachunkowością i etyką. Są to badania obejmujące nauki społeczne, ekonomiczne i prawne z naukami humanistycznymi, a w szczególności z filozofią (Nowak, 2015). „Wyrazem etycznego kontekstu rachunkowości są np. rozważania nad wywodzącą się z XIX wieku koncepcją *true and fair view*, a także badania nad etyką zawodową w rachunkowości” (Artienwicz, 2013, s. 18). W Polsce te tematy porusza m.in. Maruszewska (2014), Karmańska (2006), a na świecie m.in. Cohen, Bennie (2006), Bolt-Lee, Moody (2010).

Badania w rachunkowości są również prowadzone w kontekście historycznym – głównie historii gospodarczej. Ukazują one rodowód uprawianej nauki i potwierdzają tożsamość rachunkowości jako dyscypliny naukowej. Gomes i in. (2011) w artykule pod znamienym

² Szerzej na temat aspektów behawioralnych w badaniach rachunkowości w Gmińska (2014).

tytułem „Does accounting history matter?” stwierdzają, że znajomość przeszłości rachunkowości może poszerzyć wiedzę na temat współczesnej myśli i praktyki rachunkowości, a tym samym wzmocnić uznanie wymiaru społecznego i oddziaływania rachunkowości na jednostki, organizacje i społeczeństwa, co pozwala lepiej ocenić obecny stan rachunkowości.

W zaprezentowanych rozważaniach zwrócono uwagę tylko na wybrane kierunki badań interdyscyplinarnych w rachunkowości. Nie uwzględniono m. in. powiązań rachunkowości z zarządzaniem, informatyką, analizą, prawem, czy neuronaukami, co może stanowić temat kolejnych rozważań.

Uwagi końcowe

Badania interdyscyplinarne rozwijają się w rachunkowości od lat 70. XX w. Na podstawie przedstawionych rozważań można stwierdzić, że nurt tych badań jest szeroki. Badania są prowadzone na styku dyscyplin naukowych z obszaru nauk społecznych, takich jak socjologia, psychologia, prawo, z obszaru nauk humanistycznych – historia, filozofia, a także z obszaru nauk przyrodniczych – ekologia, czy ochrona środowiska. Badania te nie są skupione w jednym ośrodku akademickim, ale są rozproszone w różnych ośrodkach na całym świecie i prowadzone w małych grupach lub indywiduwanie przez poszczególnych naukowców. Jak piszą Parker i Guthrie (2014) niewiele jest szkół biznesowych, w których są one prowadzone w szerokim gronie naukowców. Miejscem wymiany poglądów w zakresie badań interdyscyplinarnych w rachunkowości są liczne międzynarodowe konferencje, takie jak konferencja The Asia Pacific Interdisciplinary Research in Accounting (APIRA), czy The Interdisciplinary Perspectives on Accounting (IPA) oraz szereg innych.

Interdyscyplinarne środowisko naukowe rachunkowości jest zaangażowane w wiele obszarów, dotyczących zagadnień, takich jak.: rachunkowość jednostek non-profit i jednostek budżetowych, audyt, rachunkowość sektora usług hotelarskich i turystycznych, rachunkowość a ład korporacyjny, etyka rachunkowości, rachunkowość społeczna i środowiskowa, zarządzanie wiedzą i rachunkowość kapitału intelektualnego, komunikacja organizacyjna i wizualna, aspekty kulturowe oraz historyczne rachunkowości (Parker, Guthrie, 2014). Takie interdyscyplinarne podejście w badaniach może otworzyć zupełnie nowe problemy badawcze rachunkowości, które dotychczas nie zostały zidentyfikowane.

Literatura

- Adamek, J. (2011). Kulturowe uwarunkowania krajowych systemów rachunkowości w świetle koncepcji wymiarów subkultury rachunkowości S. Graya. *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*, 62 (118), 7–21.
- Artienicz, N. (2013). Rachunkowość behawioralna jako interdyscyplinarny nurt rachunkowości i społecznych nauk o zachowaniu. *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*, 71 (127), 7–23.
- Babuška, E. (2013). Teoria rachunkowości i jest miejsce w dyscyplinarnej strukturze nauk o kierowaniu organizacjami. *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*, 71 (127), 25–37.
- Bailey, C.D., Daily, C.M., Phillips, T.J. (2011). Auditors' levels of dispositional need for closure and effects on hypothesis generation and confidence. *Behavioral Research in Accounting*, 23, 27–50.
- Bąk, M. (2011). Problemy behawioralne w rachunkowości przedsiębiorstwa. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego*, 625, *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 32, 47–60.
- Birnberg, J.G., Luft, J., Shields, M.D. (2007). Psychology theory in management accounting research. W: C.S. Chapman, A.G. Hopwood, M.D. Shields (red.), *Handbook of Management Accounting Research*. Amsterdam: Elsevier.

- Bolt-Lee, C.E., Moddy, J. (2010). Highlights of Finance and Accounting Ethics Research. *Journal of Accountancy*, 210, 4, 38–41.
- Brown, J., Fraser, M. (2006). Approaches and perspectives in social and environmental accounting: an overview of the conceptual landscape. *Business Strategy and the Environment*, 15, 2, 103–117.
- Cohen, J.R., Bennie, N.M. (2006). The Applicability of a Contingent Factors Model to Accounting Ethics Research. *Journal of Business Ethics*, 68, 1, 1–18.
- Doktuś, W. (2014). Rachunkowość jako dyscyplina naukowa oraz jej służebna rola, jaką pełni w życiu gospodarczym. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 372, 73–81.
- Flejterski, S., Urchs, M. (2015). *Elementy filozofii i metodologii nauk ekonomicznych. Perspektywa kryzysowa*. Kraków-Legionowo: Edu-Libri.
- Flejterski, S. (2013). *Ekonomia, finanse i zarządzanie w perspektywie metodologicznej i interdyscyplinarnej*. IX Kongres Ekonomistów Polskich. Pobrane z: www.pte.pl/kongres/referaty/?dir=Flejterski+Stanis%C5%82aw (15.02.2016).
- Gierusz, B., Martyniuk, T. (2009). Rola rachunkowości w świetle społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa (CSR). W: Pracownicy Katedry Rachunkowości SGH (red.), *Problemy współczesnej rachunkowości*. Warszawa: SGH.
- Gomes, D., Carnegie G.D., Napier, Ch.J., Parker, L.D., West, B. (2011). Does accounting history matter? *Accounting History*, 16, 4, 389–402.
- Gorynia, M. (2013). *Klasyfikacja nauk ekonomicznych – dywergencja czy konwergencja?* Posiedzenie Komitetu Nauk Ekonomicznych PAN w dn. 19.09.2013. Pobrane z: www.kne.pan.pl/index.php/posiedzenia-kne-pan (28.02.2016).
- Gos, W. (2015). Nauka rachunkowości- głos w dyskusji. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 388, 57–67.
- Gray, S. (1988). Towards a Theory of Culture Influence on the Development of Accounting Systems Internationally. *Abacus*, 24, 1, 1–16.
- Gmińska, R. (2014). Aspekty behawioralne w rachunkowości zarządczej. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 344, 185–193.
- Gray, R., Owen D., Sopher, M.J. (1998). Setting up a control system for your organization. *Non-profit World*, 16, 3.
- Gray, R., Owen, D., Adams, C. (1996). *Accounting & Accountability: Changes and Challenges in Corporate Social and Environmental Reporting*. Prentice Hall.
- Hopwood, A.G. (2007). Whither Accounting Research? *The Accounting Review*, 82, 5, 1365–1374.
- Karmańska, A. (2006). Etyka w rachunkowości w kontekście praktyki zarządzania przedsiębiorstwem. W: J. Ostaszewski, M. Zaleska (red.), *W stronę teorii i praktyki finansów* (s. 369–384). Warszawa: SGH.
- Klein, J. T. (1990). *Interdisciplinarity: History, Theory and Practice*. Detroit: Wayne State University Press.
- Kloch, Z. (2007). *Interdyscyplinarność w naukach społecznych i humanistycznych - możliwości i ograniczenia*. Pobrane z: www.al.uw.edu.pl/pl-61 (26.02.2016).
- Koleśnik, K., Silska-Gembka, S. (2012). Aspekty kulturowe rachunkowości – analiza krajowej literatury. *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*, 66 (122), 87–99.
- Kozłowski, J. (1996). Narodziny i rozwój dyscyplin naukowych. *Sprawy Nauki*, 1, *Biuletyn Komitetu Badań Naukowych*. Pobrane z: <http://kbn.icm.edu.pl/pub/kbn/sn/archiwum/9601/kozlow.html> (1.02.2016).
- Koźmiński, A.K. (2008). Ekonomia a inne nauki społeczne. *Management and Business Administration. Central Europe*, 16 (1), 74–80.
- Maruszewska, E.W. (2014). *Etyka we współczesnej rachunkowości a wiarygodność informacji w niej tworzonych*. Katowice: Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach.
- Mathews, M.R. (1997). Twenty-five years of social and environmental accounting research: Is there a silver jubilee to celebrate? *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 10, 4, 481–531.
- Nowak, M. (2015). Czy rachunkowość jest moralna? Dyskurs z pogranicza pomiaru gospodarczego oraz filozofii etyki. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 399, 383–392.
- Nowak, M. (2009). Psychologiczne czynniki decyzji inwestycyjnych a wskaźniki dla controllingu finansowego. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 58, 348–358.
- OECD (1972). *Interdisciplinarity: Problems of Teaching and Research in Universities*. Paris: OECD.
- Parker, L.D, Guthrie, J. (2014). Addressing directions in interdisciplinary accounting research. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 27, 8, 1226–1218.
- Perera, M. (1989). Towards a Framework to Analyse the Impact of Culture on Accounting. *The International Journal of Accounting*, 24, 42–56.
- Pogodzińska-Mizdrak, E. (2008). Ekonomia społeczna a ewolucja rachunkowości odpowiedzialności społecznej. *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*, 44 (100), 147–162.

- Riahi-Belkaoui, A. (1980). The impact of socio-economic accounting statements on the investment decision: An empirical study. *Accounting, Organizations and Society*, 5, 3, 263–283.
- Riahi-Belkaoui, A., Picur, R. (1991). Cultural determinism and perception of accounting concepts. *The International Journal of Accounting*, 26, 118–130.
- Roslender, R., Dillard, J.F. (2003). Reflections on the interdisciplinary perspectives on accounting project. *Critical Perspectives on Accounting*, 14, 3, 325–351.
- Samelak, J. (2013). *Zintegrowane sprawozdanie przedsiębiorstwa społecznie odpowiedzialnego*. Poznań: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego.
- Słownik Języka Polskiego PWN*. Wydawnictwo PWN. Pobrane z: <http://sjp.pwn.pl> (1.03.2016).
- Stępień, M. (2001). Idea społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw i jej wpływ na ewolucję rachunkowości. *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*, 4 (60).
- Szadziewska, A. (2013). *Sprawozdawcze i zarządcze aspekty rachunkowości środowiskowej*. Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
- Wielgórska-Leszczyńska, J. (2014). Rachunkowość jako dyscyplina naukowa wśród nauk ekonomicznych. *Studia Oeconomica Posnaniensia*, 2, 4 (265), 135–149.
- Zubalewicz, A. (2005). Zadania rachunkowości w dziedzinie pomiaru rozwoju zrównoważonego. *Ekonomia i środowisko. Czasopismo Stowarzyszenia Ekonomistów Środowiska i Zasobów Naturalnych*, 1 (27), 115–124.

CURRENT INTERDISCIPLINARY RESEARCH IN ACCOUNTING

Abstract: *Purpose* – the main aim of this article is to present the current interdisciplinary research in accounting. *Design/Methodology/Approach* – to achieve the assumed objective, the research method referring to the critical analysis of foreign and Polish expert literature has been applied. The method of analysis of the sources has been also used. *Findings* – the article indicates the need for interdisciplinary research in accounting. *Originality/Value* – the article presents trends of interdisciplinary research in accounting, which can be carried out and developed in the future.

Keywords: interdisciplinarity, scientific disciplines, accounting

Cytowanie

- Gmińska, R. (2016). Nurt badań interdyscyplinarnych w rachunkowości. *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 2/2 (80), 97–105. DOI: 10.18276/frfu.2016.2.80/2-10; www.wneiz.pl/frfu.